

Adam Kaczmarek

Zespół ds. Szkolenia; Wydział Kadr i Szkolenia; Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy

Organizacja systemu szkoleń strzeleckich w polskiej Policji

Abstrakt

Policja jest jednym z organów administracji publicznej, która posiada ustawowy obowiązek zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa, również w sposób zbrojny. W artykule zaprezentowano organizację i formę obowiązującego systemu szkoleń strzeleckich w polskiej policji. W oparciu o wyniki dotychczasowych badań, wskazano, że większe znaczenie niż indywidualne cechy osobowościowe, mają odbyte przez policjantów szkolenia i treningi. Wprowadzenie szkoleń, które odzwierciedlałyby realne sytuacje, pomogłoby podnieść poziom przygotowania policjantów do służby.

Słowa kluczowe: *szkolenie strzeleckie, broń palna, system szkoleń w Policji, Policja*

Wprowadzenie

W ujęciu socjologicznym człowiek, żyjący w pewnej zbiorowości, definiowany jest jako istota czy też jednostka społeczna, która nie jest zdolna do samodzielnego funkcjonowania lub prawidłowego rozwoju – bez udziału osób trzecich (Aronson 1997; Gołdyka *et al.* 1999). Dla człowieka bycie częścią społeczności daje szansę na przetrwanie, a zatem zdefiniowanie współczesnego człowieka w sposób właściwy i kompleksowy może udać się tylko, jeżeli ma on zapewnione cywilizacyjne warunki do kształtowania się i rozwoju, zarówno indywidualnego jak i społecznego.

Jedną z głównych składowych wspomnianych warunków jest zaspokajanie potrzeb, które przez samego człowieka są generowane. W sposób bardzo precyzyjny pokazał to Abraham Maslow w swojej pracy *Teoria motywacji człowieka* (Maslow 1943). Wyrzucił ludzkie potrzeby w formie piramidy, podkreślając, że człowiek jest w stanie realizować i zaspokajać potrzeby wyższego rzędu dopiero po zaspokojeniu tych podstawowych, znajdujących się u podstaw piramidy i stanowiących solidny fundament całej konstrukcji. Do tych podstawowych, znajdujących się na dolnych segmentach piramidy Maslowa znajdują się potrzeby fizjologiczne, a tuż za nimi potrzeby bezpieczeństwa, a zatem to właśnie poczucie spokoju wewnętrznego jest jednym z fundamentalnych potrzeb człowieka, otwierającym drogę do budowania relacji rodzinnych, zawodowych czy też samorealizacji.

Bezpieczeństwo zbiorowości ludzkich oraz człowieka jako członka tej zbiorowości jest pojęciem bardzo obszernym i może przyjmować różne formy, począwszy od bezpieczeństwa państwa przed zewnętrznymi zagrożeniami (Walt 1987), bezpieczeństwa ekonomicznego, zabezpieczeń przed wypadkami (np. w postaci ustalonych reguł kodeksu drogowego), przed chorobą (np. system opieki medycznej) czy wreszcie poczucia bezpieczeństwa psychicznego i osobistego pojedynczej jednostki. W skład poczucia bezpieczeństwa każdej osoby mogą wchodzić takie składowe jak: wolność słowa, wolność wyznania, wolność od niedostatku i od lęku czy wreszcie prawo do dostojnego życia (Hofreiter 2013).

W podobny sposób jak typy potrzeb bezpieczeństwa rozróżnić można formy, mechanizmy i sposoby ich zaspokajania. O bezpieczeństwo osobiste człowieka, zdefiniowane tu jako ochrona dobra i mienia jednostki, a także nienaruszalność jego zdrowia

i życia, człowiek może zadbać w dużej mierze we własnym, uznanym przez siebie samego, zakresie. Może się to odbywać np. poprzez wybór bezpiecznych przestrzeni infrastrukturalnych do życia, jak monitorowane, ogrodzone osiedla mieszkalne, nabywanie umiejętności samoobrony czy posiadanie broni do celów ochrony osobistej, w skrajnych wypadkach nawet broni palnej. Jednakże trudno sobie wyobrazić, by człowiek był w stanie samodzielnie zapewnić sobie spokojny byt w świecie ogarniętym anarchią, toteż jego udział w społeczeństwie, funkcjonowanie jako jego część odgrywa tutaj kluczowe znaczenie. Staje się w ten sposób w pełni uzależniony od zorganizowanych państwowo form odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa, takich jak służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo publiczne, ufając jednocześnie, że umożliwią mu niezagrożony żywot każdego dnia.

Jedną z takich zorganizowanych form jest bezsprzecznie policja – umundurowana i uzbrojona formacja, ustawowo przeznaczona między innymi do utrzymania bezpieczeństwa, ochrony życia i zdrowia człowieka przed bezprawnymi zamachami na te dobra. Nie bez znaczenia jest, że już w pierwszych słowach treści ustawy o policji, jako nadrzędnego aktu prawnego regulującego funkcjonowanie tej instytucji, czytamy, że jest ona uzbrojona (Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji). Należy zatem rozumieć to tak, że aby policja mogła skutecznie chronić i zapewniać bezpieczeństwo ludziom, musi w skrajnych przypadkach czynić to w sposób zbrojny. Uzbrojenie w policji stanowi element katalogu środków przymusu bezpośredniego, których należy używać lub wykorzystywać je w sposób wyrażający możliwie najmniejszą szkodę.

Niemniej jednak jest to środek szczególny, wyróżniający się swoją specyfiką działania, a jego użycie może powodować niezliczone skutki i konsekwencje. Skoro według obowiązujących norm prawnych i społecznych, nie każdy obywatel może zostać pełnoprawnym posiadaczem broni palnej, to fakt posiadania jej na wyposażeniu policjantów stanowi o ich uprzywilejowaniu i wyróżnieniu. Z drugiej strony zaś dysponowanie bronią czyni ich odpowiedzialnymi za powierzone im zaufanie społeczeństwa. Oczekuje się, że w sytuacji, która bezwzględnie tego wymaga funkcjonariusze policji użyją jej w sposób w pełni profesjonalny, prawidłowy, a przede wszystkim zasadny i bezpieczny dla niewinnych uczestników zdarzenia.

Pomimo, iż w ostatnich latach można zaobserwować spadek zagrożeń wynikających z szeroko rozumianej działalności przestępczej w Polsce, to ilość zdarzeń i przypadków użycia broni palnej wciąż pozostaje na wyjątkowo wysokim poziomie. Średnia z lat

2006-2016 wyniosła 575 przestępstw z użyciem broni palnej, w tym zabójstw, przestępstw rozbójniczych lub zgwałceń, przy czym w samym roku 2016 odnotowano ich aż 996 (Statystyka – Policja). Sprawców poważnych kryminalnych przestępstw cechuje często wyraźna bezwzględność, która w połączeniu z chęcią osiągnięcia swoich zamiarów i uniknięcia kary za dokonywane czyny, sprawia, że z łatwością sięgają oni po broń palną lub inne niebezpieczne dla życia i zdrowia przedmioty.

Takie zachowanie kryminalistów w wielu przypadkach determinuje funkcjonariuszy policji do sięgnięcia po adekwatny środek przymusu bezpośredniego jakim jest służbowa broń palna. Jak już wspomniano, służbowa broń palna jest ostatecznym narzędziem, a jej użycie może nastąpić wyłącznie w sytuacji, kiedy inne środki przymusu bezpośredniego okażą się niewystarczające lub ich użycie z uwagi na warunki nie jest możliwe. Jednakże nie należy zapominać, że broń palna to narzędzie śmiertelne, a zatem posługiwanie się nią w sposób bezpieczny wymaga od policjanta wiedzy i umiejętności, wypracowanych podczas wielogodzinnych ćwiczeń.

W poniższym artykule zostanie omówiony obowiązujący w polskiej policji system szkoleń strzeleckich. Oddzielnie zostaną opisane organizacja, jak i forma nauczania strzelania. Dodatkowo, na podstawie dotychczasowych badań, zostanie podjęta próba odpowiedzi na pytanie, czy na skuteczność przeprowadzonego szkolenia strzeleckiego mają wpływ indywidualne predyspozycje osobowościowe policjantów. Szczegółowe scharakteryzowanie każdego elementu, z którego składa się system szkoleń strzeleckich, może przybliżyć strukturę policyjnych kursów i uwidocznic ich dobre i słabe strony. Dodatkowo, może również wskazać kierunek zmian w przyszłym planowaniu ścieżki szkoleniowej funkcjonariuszy policji, tak aby były one profesjonalne, zgodne z oczekiwaniami społeczeństwa, jak i samych policjantów, a przede wszystkim efektywne w walce z przestępczością.

Organizacja szkolenia strzeleckiego

Organizacja szkolenia strzeleckiego w policji ma ściśle określoną strukturę (Bohdziewicz 2013; Klich 2016). Rozgranicza się je na dwa główne obszary szkoleniowe. Pierwszym z nich są tzw. szkolenia zawodowe, spośród których możemy z kolei wyróżnić szkolenia zawodowe podstawowe oraz szkolenia zawodowe dla absolwentów szkół wyższych, kolokwialnie zwane oficerką (Martyniak-Mróż 2007).

Drugą gałęzią szkoleń, w których funkcjonariusze policji uczestniczą, poza szkoleniami zawodowymi, jest doskonalenie zawodowe, które może być przeprowadzane zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym (Dworzecki 2011). Organizacją centralnej formy doskonalenia zawodowego, w postaci wszelkiego rodzaju kursów specjalistycznych, zajmują się szkoły policji. Doskonalenie zawodowe lokalne angażuje funkcjonariuszy do uczestnictwa w licznych szkoleniach organizowanych i przeprowadzanych najczęściej we własnych jednostkach organizacyjnych, w których na co dzień pełnią służbę. Formy i zakres wymienionych powyżej przedsięwzięć szkoleniowych są zasadniczo różne, aczkolwiek odgrywają istotną rolę w funkcjonowaniu policji jako organizacji, jak również codziennej pracy skupiających się w niej funkcjonariuszy.

Wyszkolenie strzeleckie policjantów wpisane jest w każdą z wyżej opisanych gałęzi szkolenia w policji. Funkcjonariusze uczestnicząc w procesie szkolenia strzeleckiego, na przestrzeni całej swojej służby, nabywają, doskonalą, utrwalają swoją wiedzę i umiejętności w zakresie posługiwania się bronią palną. Częstokroć spośród nich wylaniają się ludzie cechujący się jeszcze większym zaangażowaniem i potrzebą poszerzania swoich horyzontów, wychodząc poza ramy szablonowo przekazywanych im sposobów posługiwania się bronią palną. Niestety, obserwując z drugiej strony, jeszcze liczniejsze grono reprezentują policjanci, którzy nie aspirują swoim zaangażowaniem do osiągnięcia minimalnego poziomu, który w rzeczywistych warunkach może decydować o rezultacie prowadzonych działań interwencyjnych, a przede wszystkim o bezpieczeństwie ich samych jak i obywateli.

Skrajnym przypadkiem, jednakże budzącym spore wątpliwości są policjanci, korzystający ze zwolnień lekarskich, które wskazują wyłącznie i precyzyjnie na zwolnienie tylko z zajęć szkolenia strzeleckiego. Na szczęście są to przypadki marginalne, jednakże mogące wpływać na funkcjonowanie policji jako całości. Trudno tłumaczyć działanie policji jako sprawne i budzące zaufanie społeczne w sytuacji, kiedy użycie broni palnej na miejscu zdarzenia nastąpiłoby właśnie ze strony funkcjonariusza, który regularnie był zwalniany przez lekarza z uczestnictwa w szkoleniach strzeleckich i nie odświeżał tych umiejętności przez kilka ostatnich lat.

Bardzo ważnym elementem dobrze przeprowadzonego szkolenia strzeleckiego jest kadra, która te szkolenia organizuje, realizuje i jest zobowiązana dbać o ich właściwy poziom. Instruktorzy strzelań policyjnych, chcąc inspirować, nauczać i wymagać właściwego poziomu umiejętności w zakresie posługiwania się bronią palną od uczestników

realizowanych przez siebie szkoleń, sami powinni nieustannie, z jeszcze większą intensywnością i konsekwencją dbać o podnoszenie poziomu własnego kunsztu.

Tymczasem elementem działającym na niekorzyść wysokiego poziomu szkoleń strzeleckich jest fakt, iż w jednostkach terenowych policji na terenie całego kraju, funkcję instruktora strzelań policyjnych najczęściej pełnią funkcjonariusze, którzy realizują te zadania w sposób doraźny. Etatowo pełnią oni rozmaite funkcje w strukturze kadrowej, od policjantów komórek patroloво-interwencyjnych, przez dzielnicowych, detektywów służby kryminalnej, po policjantów zajmujących stanowiska kierownicze. Niejednokrotnie obserwowany jest brak odpowiedniej motywacji i zaangażowania ze strony instruktorów, podchodzących do tego zadania jak do realizacji pracy zleconej, z drugiej strony spotykających się często z irytacją ze strony ich bezpośrednich przełożonych, niezadowolonych z powodu pobocznej pracy podwładnych, zabierającej czas, potrzebny do realizacji innych działań policyjnych (Bohdziewicz 2013).

Nie należy zapominać, że ten sam prowadzący szkolenie, który zobowiązany jest wydawać wiążące polecenia, komendy, a także bezpośrednio decyduje o końcowym zaliczeniu strzelania, nie przestaje być na co dzień „kolegą z biurka”, „partnerem w patrolu” czy „podwładnym”. To może poddawać pod wątpliwość jakość i dokładność egzekwowania wiedzy i umiejętności w zakresie posługiwania się bronią, a także rzetelność jej weryfikowania.

Ponadto, jednym z najistotniejszych elementów organizacji systemu szkolenia strzeleckiego policjantów są wszelkie obowiązujące regulacje prawne i procedury. Po dokonaniu analizy przepisów związanych z obowiązkami policjantów, dotyczącymi udziału w szkoleniach strzeleckich, zwieńczonych okresowymi sprawdzianami, okazuje się, że brak jest jakichkolwiek konsekwencji np. niezaliczenia owych sprawdzianów strzeleckich (Decyzja nr 713; Wytyczne nr 1). Takie luki w systemie poważnie poddają pod wątpliwość, czy obywatele mają prawo czuć się bezpiecznie, jeżeli jedynym egzaminem strzeleckim, decydującym o przydatności policjanta do służby, jest egzamin na etapie kursu podstawowego. Jak pokazują zapisy prawa i praktyka zawodowa w policji, przez kolejne kilkanaście lub kilkadziesiąt lat pracy policjanta wiedza i umiejętności strzeleckie są co prawda weryfikowane w drodze sprawdzianów strzeleckich, lecz nie otrzymanie zaliczenia nie decyduje o przydatności policjanta do służby.

Bardzo potrzebnym działaniem wydaje się być weryfikacja mocnych i słabych stron systemu szkolenia strzeleckiego w policji. Konieczne jest znalezienie odpowiedzi na

pytania, jak sprawić, by kształtował się on w sposób, który kompleksowo spełni oczekiwania i zamierzenia samych policjantów, co do poczucia ich bezpieczeństwa, jak i obywateli, co do poczucia odpowiedniej ochrony, nie zapominając o przestępcach i skutecznym niwelowaniu ich kryminogennej działalności, poprzez efektywne użycie broni palnej.

Forma szkolenia strzeleckiego

Szkolenie strzeleckie polskich policjantów od lat 90. zeszłego wieku posiada niemal niezmienną formę (Zarządzenie nr 10/97; Zarządzenie nr 5/2000; Decyzja nr 713). Strzelanie z broni palnej krótkiej prowadzone jest na kilku stopniach zaawansowania. Pierwszym z nich jest strzelanie przygotowawcze, które polega na oddawaniu strzałów, w nieograniczonym czasie, do białej kartki papieru, nieposiadającej żadnych znaków graficznych. Celem takiej formy szkolenia jest zapoznanie i zaznajomienie policjanta z charakterystyką samego zjawiska strzału i towarzyszącymi mu elementami, takimi jak: huk wystrzału, podrzut i odrzut broni czy mechanika jej działania. W związku z powyższym nie ma szczególnych oczekiwań w stosunku do policjanta, realizującego ten rodzaj strzelania, poza kilkoma przestrzelinami w obszarze wspomnianej kartki papieru. Strzelania przygotowawcze realizowane są wyłącznie w szkołach policji, w ramach szkolenia zawodowego podstawowego, w którym biorą udział świeżo mianowani policjanci, niejednokrotnie nie posiadający wcześniej żadnego kontaktu z bronią palną.

Kolejnym szczeblem szkoleń strzeleckich są strzelania statyczne, określane często mianem strzelań dokładnych. Charakterystyką takiej formy ćwiczeń strzeleckich jest podobnie jak przy strzelaniu przygotowawczym – brak ograniczenia czasowego, jednakże cel zostaje już określony. Celem są różnego rodzaju tarcze, między innymi tarcza TS2, czyli tarcza pierścieniowa, której wzór wywodzi się ze strzelectwa sportowego. W trakcie tego typu szkolenia oczekuje się od kursanta uzyskania jak najlepszego skupienia, czego efektem ma być oddanie strzału usytuowanego jak najbliżej środka tarczy. Strzelec uczy się właściwej pracy na języku spustowym oraz umiejętnego zgrania przyrządów celowniczych.

Przechodząc pomyślnie pierwsze etapy szkoleń strzeleckich funkcjonariusze realizują kolejne typy strzelań, takie jak m.in.: strzelania szybkie, dynamiczne, sytuacyjne. W strzelaniu szybkim cel stanowią tzw. tarcze sylwetkowe, a czas wykonania strzelania

jest ograniczony. Strzelania dynamiczne łączą w sobie elementy strzelania szybkiego z dodatkowym urozmaiceniem w postaci dodania przed strzelaniem elementu symbolicznego wysiłku fizycznego. Najczęściej jest to dobieg na dystansie do kilkudziesięciu metrów lub ugięcia ramion w podporze przodem, tzw. pompki.

Strzelanie sytuacyjne charakteryzuje się wprowadzeniem tarcz ukazujących sylwetki osób neutralnych, nie stanowiących zagrożenia i jednocześnie nie będących celem dla strzelca. Pod presją czasu strzelec musi właściwie rozpoznać cel i prowadzić ogień na tyle skutecznie i celnie, by nie razić obszaru tarcz neutralnych. Ponadto strzelania te mogą zostać wzbogacone o takie elementy jak wykorzystanie osłon, zmniejszenie widoczności na strzelnicy, użycie latarek do oświetlania celów, czy też praca w zespole. Forma szkoleń strzeleckich została uregulowana w drodze Decyzji nr 713 Komendanta Głównego Policji (2005) w sprawie szkolenia strzeleckiego policjantów.

Wydawać by się mogło, że tak zorganizowana ścieżka szkoleń strzeleckich przygotowuje funkcjonariuszy w obszarze posługiwania się bronią palną na wysokim poziomie. Niemniej jednak mnogość i charakterystyka zdarzeń, do jakich dochodzi na terenie kraju z użyciem broni palnej przez policjantów, ukazuje poważne niedociągnięcia aktualnie obowiązującej, warto tu dodać – nieewoluującej od lat, formy szkoleń.

Pierwszym elementem, który należałoby poddać dyskusji jest interpretacja zapewnienia bezpieczeństwa policjantom podczas szkoleń strzeleckich. Jak powszechnie wiadomo bezpieczeństwo prowadzonych zajęć jest bardzo istotnym i nierozzerwalnym elementem szkolenia, a obowiązek jego zapewnienia ciąży na prowadzącym strzelanie instruktorze. Dzięki zachowaniu odpowiednich ram bezpieczeństwa do wypadków, np. o charakterze postrzelenia innego uczestnika szkolenia, dochodzi bardzo rzadko. Jednakże patrząc z drugiej strony, duże obostrzenia związane z bezpieczeństwem powodują, że policjanci biorący udział w szkoleniu są w pewnym sensie ubezwłasnowolniani, ograniczani, zwalniani z pewnej odpowiedzialności za wykonywane czynności. Doprowadza to do sytuacji, w których policjant, biorący udział w strzelaniu na strzelnicy nie może kierować się własną wolą czy intuicją, natomiast ma wyraźnie wskazane, gdzie ma stać ładując amunicję, gdzie ma się przemieścić, skąd ma prowadzić ogień, czy ma to zrobić biegiem czy w marszu, czy rękę wiodącą ma trzymać swobodnie spuszczoną wzdłuż ciała, czy na chwycie broni.

Dodatkowo po samym strzelaniu, uczestnik jest wyręczany nawet przy sprawdzeniu stanu naładowania własnej broni. Tak z góry narzucone ramy elementów, które policjant

może wykonać, a których mu nie wolno, mimo iż wydają się być bezpieczne, ograniczają umiejętności samodzielnego działania policjanta w czasie rzeczywistej akcji z użyciem broni.

Innym dyskusyjnym aspektem są warunki panujące na strzelnicach policyjnych. Na większości strzelnic prowadzenie ognia, niezależnie od pozycji: stojącej, klęczącej czy leżącej jest możliwe tylko na wprost, w kierunku usytuowanego kulochwytu. To ogranicza przećwiczenie innych możliwości i wariantów związanych ze strzelaniem o zmiennym kącie, np. góra, dół.

Dodatkowo podczas szkoleń strzeleckich wychodzi się z założenia, że to policjant jako pierwszy oddaje strzał, a jak dobrze wiadomo, na miejscu zagrożenia sytuacja może być odwrotna i to policjant może znaleźć się pod ostrzałem. W takich sytuacjach każdy człowiek, nie tylko funkcjonariusz policji, instynktownie szuka sposobu by ustrzec się postrzału, a dopiero w następnej kolejności policjant jest w stanie wdrożyć procedurę użycia broni palnej. W systemie polskich szkoleń strzeleckich brakuje przećwiczenia elementów, które mogą mieć miejsce podczas realnych sytuacji na miejscu zbrodni.

Forma służby policjanta nierzadko generuje sytuacje, w których należy użyć broni palnej w sposób niestandardowy, którego nie da się zrealizować, prowadząc szkolenie w oparciu o obowiązujące przepisy. Specyfika służby policjanta stwarza okoliczności, w których musi on działać błyskawicznie używając broni w sposób natychmiastowy, jak np. strzelanie z wnętrza pojazdu. Na co dzień większość policjantów przemieszcza się w trakcie służby radiowozami.

Niestety, wcześniej wymieniona decyzja Komendanta Głównego Policji dotycząca szkoleń strzeleckich nie przewiduje nauki strzelania z pojazdu czy do pojazdu, nie nakazuje uczyć, jak opuścić pojazd w sytuacji ostrzału czy też jakie fragmenty pojazdu można wykorzystać do skutecznej osłony w trakcie strzelaniny. Prowadzi to niestety do tego, że w trakcie realnego użycia broni z wykorzystaniem samochodu policjanci w dużej mierze skazani są na własny instynkt, spryt, umiejętność zachowania zimnej krwi i kreatywność.

Sytuację uczącego się wedle ściśle określonych procedur policjanta łatwo zobrazować metaforą, przyrównującą go do ucznia szkolki piłkarskiej. Podobnie jak nie stanie się dobrym piłkarzem ten, który trenuje tylko rzuty karne sam na sam z bramką, tak nawet osiągający najlepsze wyniki policjant nie będzie dobrym strzelcem z taktycznego

punktu widzenia, ćwicząc tylko strzelanie do papierowych tarcz. Tak jak uczeń potrzebuje zagrania kilku meczy, nabrania oglady, zaznajomienia się ze zjawiskiem faulu czy prowadzenia piłki przeciwko graczom obcej drużyny, tak policjant potrzebuje przećwiczenia nabytych umiejętności strzeleckich w warunkach zbliżonych do rzeczywistych. Stworzenie systemu szkoleń strzeleckich, który bardziej odzwierciedli okoliczności realnego użycia broni palnej, może w znacznym stopniu podwyższyć poziom umiejętności strzeleckich oraz wypracować w policjancie zdolność samodzielnego podejmowania decyzji w bardzo stresującej sytuacji, jaką jest użycie broni palnej.

Jak pokazują badania holenderskich naukowców (Nieuwenhuys, Oudejans 2011) policjanci szkolący się pod presją, w warunkach strachu, uzyskiwali lepsze wyniki w okresie krótko i długoterminowym w celności strzelania, a ich czas reakcji, dobiecia i przeładowania broni był krótszy. Oudejans (2008) w swoich badaniach porównywał dwa sposoby przeprowadzenia szkoleń: w pierwszym policjanci trenowali na kartonowych tarczach, w drugim zaś z realnym przeciwnikiem, który również mógł oddać strzał. Pierwszy wykorzystany sposób szkolenia jest ludzko podobny do formy szkoleń przeprowadzanych w Polsce.

Płynąca z badań konkluzja wyraźnie potwierdziła, że treningi wymagające zwiększonego poziomu strachu mogą zaaklimatyzować policjanta do realnych sytuacji, z którymi może mieć do czynienia w swojej pracy zawodowej, a którym nieodłącznie towarzyszy podwyższony poziom stresu. Przyszłe szkolenia funkcjonariuszy powinny obejmować większą różnorodność scenariuszy sytuacyjnych niż te, które są obecne w bieżących szkoleniach, wystawiając uczestników kursu na możliwe warianty każdego zdarzenia. Powinny wykształcać w policjancie umiejętność dostosowania się do sytuacji, a także wyrabiać ufność we własną intuicję i zdolności w procesie podejmowania decyzji (Harris *et al.* 2017).

Predyspozycje indywidualne (psychiczne i fizyczne) policjantów

Z uwagi na konieczność zachowania uniwersalnego i ujednoczonego charakteru szkoleń strzeleckich, najczęściej przy ich organizacji nie bierze się pod uwagę cech osobowościowych i indywidualnych predyspozycji funkcjonariuszy policji. Powstaje pytanie, jak wielkie mają one znaczenie przy wykorzystaniu nabytych umiejętności przez policjantów w praktyce.

W kwestionariuszu GDMS (General Decision-Making Style), który jest często używany do oceny preferencji dokonywania wyborów przez policjantów z uwagi na to, że został zaprojektowany przy użyciu m.in. personelu wojskowego, w swojej charakterystyce pracy pod pewnymi względami podobnego do policyjnego, wskazuje się na pięć stylów podejmowania decyzji: racjonalny (dokładne wyszukiwanie i ocena logiczna), intuicyjny (poleganie na przeczuciach), zależny (szukający porady), unikający (tendencja do opóźniania) i spontaniczny (bezpośredniość) (Scott, Bruce 1995; Gambetti *et al.* 2008).

Indywidualne upodobanie do każdego stylu waha się od wysokiego do niskiego, a podejmowanie decyzji może opierać się na wielu stylach; jednak dla każdej osoby, jeden styl ma tendencję do dominacji. Dwa typy dominujące w policji, najbardziej odpowiadające postawie funkcjonariusza: racjonalny i intuicyjny, zostały poddane badaniom związanym z porównaniem rodzaju i czasu podejmowania decyzji sięgnięcia po broń i w konsekwencji jej użycia (Mitchell, Flin 2007; Brown, Daus 2015).

W swojej pracy Shanique G. Brown i Catherine S. Daus (2015) stwierdzają że większy wpływ od indywidualnych cech osobowościowych poszczególnych jednostek mają odbyte przez policjantów szkolenia i treningi, wypracowujące w nich pamięć ruchową. Aczkolwiek zwracają uwagę na kilka czynników, które nie zostały uwzględnione w przedmiotowych badaniach, takie jak np. analizy z uwzględnieniem kraju pochodzenia policjantów, a które mogą być przeszkodą w uogólnianiu wyników. Podobne wnioski wyciągnęły Lucy Mitchell i Rhona Flin (2007), które potwierdziły, że oddanie lub zaniechanie strzału do podejrzanego w trakcie eksperymentu na symulatorze było ściśle powiązane z zastosowaniem metod szkolenia, a nie impulsu wynikającego z indywidualnych cech.

Policjanci w znacznym stopniu polegają na strategii tzw. szybkiego myślenia, co często jest podyktowane szybkim tempem akcji na miejscu zbrodni. Wykorzystanie tego elementu podczas szkoleń, zwłaszcza wykorzystujących scenariusz sytuacji stresowej, mógłby stać się nieocenionym komponentem skłaniającym policjanta do intuicyjnego działania jako sposobu rozwiązania konfliktu lub sytuacji będącej przedmiotem interwencji i podejmowanych przez niego działań. Większe zaufanie do własnej intuicji może zmniejszyć stres, związany z podejmowaniem decyzji i spotęgować ich efektywność w wykonywaniu działań. Dodatkowo szkolenia ukierunkowane na kontrolę emocji, takich jak gniew, mogą szczególnie owocować w sytuacjach podwyższonego i wysokiego ryzyka (Brown, Daus 2015).

Niezależnie od poziomu indywidualnych predyspozycji psychicznych i fizycznych policjantów, częste i mądrze skomponowane szkolenia w zakresie użycia broni palnej będą skutkować jednolicie wysokim poziomem umiejętności posługiwania się nią, a co za tym idzie – profesjonalnym, bezpiecznym i skutecznym przeprowadzeniem interwencji o wysokim poziomie ryzyka.

Podsumowanie

Bezspornie mocną stroną obecnie funkcjonującego systemu szkoleń strzeleckich w polskiej policji jest wysoki poziom bezpieczeństwa, na co wskazuje znikoma liczba wypadków na strzelnicach. Policjanci w trakcie szkolenia mają zapewniony komfort ćwiczeń w warunkach gwarantujących ochronę im samym. Jednakże forma szkoleń strzeleckich w polskiej policji jest niezmienna od wielu lat, a zatem ich skuteczność wymagałaby dokładnej, wnikliwej weryfikacji. Jak wskazują wyniki badań naukowych prowadzonych w obszarze szkolenia funkcjonariuszy policji, aby móc się rozwijać i nieustannie doskonalić, należy dopasować do tego odpowiedni, nowoczesny model szkolenia, który zdecydowanie wychodziłby poza ramy szablonowych i odtwórczych nawyków, mocno ograniczonych w swej formie. Wprowadzenie szkoleń, które odzwierciedlałyby realne sytuacje, z którymi policjant może się zmierzyć w trakcie swojej służby, pomogłoby zdecydowanie podnieść poziom przygotowania policjantów do różnorodnych sytuacji, w jakich może się znaleźć. Wydaje się, że jest to właściwy kierunek zmian, jaki należałoby rozważyć w przyszłym planowaniu szkoleń strzeleckich.

Dodatkowo, nie należy kłaść nacisku wyłącznie na jak najwyższą frekwencję policjantów na szkoleniach strzeleckich, ale również brać pod uwagę czynnik osobowościowy, taki jak intuicja czy zdolność radzenia sobie w sytuacji wysokiego ryzyka. Budowanie wśród funkcjonariuszy większego zaufania do własnych umiejętności i intuicji może stać się nieocenione w sytuacji zagrożenia.

Literatura

Aronson E. (1997), *Człowiek istota – społeczna*, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN

- Bohdziewicz P. (2013), *Szkolenie i doskonalenie zawodowe w policji: inwestycja w kapitał ludzki czy biurokratyczna uciążliwość?* „Acta Universitatis Lodziensis”, Folia Oeconomica 288
- Brown S.G., Daus C.S. (2015), *The influence of police officers' decision-making style and anger control on responses to work scenarios*, „Journal of Applied Research in Memory and Cognition” Vol. 4 (3)
- Decyzja nr 713 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 grudnia 2005 w sprawie szkolenia strzeleckiego policjantów (2005), <https://www.infor.pl/akt-prawny/U27.2006.003.0000009,metryka,decyzja-nr-713-komendanta-glownego-policji-w-sprawie-szkolenia-strzeleckiego-policjantow.html>
- Dworzecki J. (2011), *Współczesne modele szkolenia policyjnego w RP jako element zapobiegania dysfunkcjom w pełnieniu służby*, Zeszyt Naukowy Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego w Krakowie „Apeiron”, nr 6
- Gambetti E., Fabbri M., Bensi L., Tonetti L. (2008), *A contribution to the Italian validation of the General Decision-making Style Inventory*, „Personality and Individual Differences” Vol. 44 (4)
- Gołdyka L., Markowska D., Stankiewicz J. (1999), *Socjologia: pojęcia, teorie, problemy*, Zielona Góra, Wydawnictwo Politechniki Zielonogórskiej
- Harris K.R., Eccles D.W., Freeman C., Ward P. (2017), *'Gun! Gun! Gun!': An exploration of law enforcement officers' decision-making and coping under stress during actual events*, „Ergonomics” Vol. 60 (8)
- Hofreiter L. (2013), *Rozważania nad bezpieczeństwem*, „Securitologia” Vol. 1 (17)
- Klich J. (2016), *Rola szkoleń w rozwoju kapitału ludzkiego Policji na przykładzie komendy powiatowej*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie” nr (1)
- Martyniak-Mróż B. (2007), *Szkolenia w Policji po nowemu*, „Kwartalnik Policyjny” nr 2
- Maslow A.H. (1943), *A Theory of Human Motivation*, „Psychological Review” Vol. 50 (4)
- Mitchell L., Flin R. (2007), *Shooting decisions by police firearms officers*, „Journal of Cognitive Engineering and Decision Making” Vol. 1 (4)
- Nieuwenhuys A., Oudejans R.R. (2011), *Training with anxiety: short-and long-term effects on police officers' shooting behavior under pressure*, „Cognitive processing” Vol. 12 (3)
- Oudejans R.R.D. (2008), *Reality-based practice under pressure improves handgun shooting performance of police officers*, „Ergonomics” Vol. 51 (3)
- Scott S.G., Bruce R.A. (1995), *Decision-making style: The development and assessment of a new measure*, „Educational and Psychological Measurement” Vol. 55 (5)

- Statystyka – Policja, portal Policja.pl, zakładka Wybrane statystyki, podstrona Broń, <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/bron> [1.08.2018]
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz.U. z 2017 r. poz. 2067, 2405, z 2018 r. poz. 106, 138, 416, 650, 730, 1039, 1544, 1669
- Walt S. (1987), *The Origins of Alliances*, Ithaca, Cornell University Press
- Wytyczne nr 1 Dyrektora Biura Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej Komendy Głównej Policji z dnia 20 listopada 2017 roku w sprawie określenia zakresy, zasad i przebiegu szkolenia strzeleckiego oraz trybu i organizacji sprawdzianów strzeleckich w 2018 roku (2018)
- Zarządzenie nr 10/97 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 kwietnia 1997 w sprawie szkolenia strzeleckiego policjantów (1997)
- Zarządzenie nr 5/2000 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 marca 2000 zmieniające zarządzenie w sprawie szkolenia strzeleckiego policjantów (2000)